

Sentențiozitatea prețioasă și frecventarea înțelepciunii în poezia lui Ionuț Caragea

Sentențiozitatea prețioasă, prezentă în unele dintre poemele lui Ionuț, dă rostirii: o tentă inteligentă, sprintară, visătoare, reverențioasă; și pe de altă parte, o tentă de ceremonial, unul pe cât de majestuos, pe atât de grav. Există aici două forme de sentențiozitate: una care este domestică (prezentă și în aforismele autorului) și alta sălbatecă (implicând conceptul *tragicului*).

În al doilea tip de sentențiozitate, tonul general devine ultimativ. Aproape cu caracter de somație, conștiința receptorului trebuie să fie sfâșiată. Aceasta este obligată să-și însușească „regulile jocului” și să puncteze pentru o solidaritate mimetică – aș spune catastrofală - ce garantează propria-i angajare în gravitate. Greu de găsit la alți poeți acest fel de ton ultimativ, în această formă. Ca și când *ultima volta* ar fi reverbul care actualizează mereu umbra neliniștii (sau chiar a morții) metafizice indiscutabile. Cu toate acestea, ceea ce salvează conștiința de la tragicul abrupt, este convertirea tensiunilor interne, în mod – să spunem - incantatoriu, în expresia poetică (*exprimarea* concretă care are rolul de a *neutraliza*. Este uzitarea unui *efect simbolic* îndeobște cunoscut. Să-l amintim numai pe Emil Cioran). Expresia salvează de la deznădejde – iar poezia poate deveni oricând un adjuvant al vindecării sufletești.

Un gând pătimăș care își caută vindecarea este și strigătul disperat în fața indiferenței colective în care se scaldă umanitatea prezentului, un strigăt de o valență inegalabilă, percutant, unic, funebru, tragic: „*Trăim într-o lume de minuni banale/ în care răul devine credința cea mai de preț/ și te întrebi de ce strig?*”, „*o să ajungem să-l clonăm pe Iisus/ îl vom ucide a doua oară/ cu nepăsare, cu ignoranță/ cu sânge rece/ îl vom îngropa de viu/ astfel n-o să ne mai orbească/ lumina de Paște*”.

Ca și cum ceva l-ar obliga pe poet să spună lucruri definitive, în registrul grav al sentențiozității, el își găsește imediat cuvintele, cu toate că întrebuițarea lor i-ar crea disconfort. Este proba asumării suferinței în forma în care, uneori, trebuie să ia naștere însuși adevărul: „*adevărata lume este a celor singuri*”. Sau: „*iubirile noastre nu sunt decât niște oaze/ de singurătate în vacarmul durerii*”.

Tot la izvorul suferinței se întoarce și acest poem, cu toate că suferința este relatată în condițiile evocării, și nu ale „aparitiei” pe viu. Evocarea este destul de percutantă încât să se apropie substanțial de tragic: „*acesta e poetul ce-și duce singur dorul/ pe drumul fără-ntoarceri – destin alambicat,/ ce-n fața neputinței și-a dat tăcut onorul,/ cu râsul și cu plânsul pe veci stigmatizat.// acesta e poetul ce s-a uitat pe sine/ în inimile lumii, în versul sincopat,/ ce și-a urmat himera în gânduri orfeline,/ în tainică unire cu-aceea ce-a trădat.// acesta e poetul aflat în agonie,/ cu mâinile rigide, de zei exonerat,/ ce-nchide testamentul pe foaia de hârtie:/ atât a fost să fie, atâta v-a lăsat.*”

Tragismul sentențiozității nu va putea niciodată să devină apollinic – adică să suporte alte cadre stilistice decât pe acelea ale evocării cu toți nervii încordați, ale exclamației cu mâinile ridicate la cer sau ale strigătului necontrafăcut. De aceea, oricare dintre celelalte modalități aparțin unei sentențiozități domestice.

Dacă ar fi să ne referim la aceasta, am găsi destule exemple. O modalitate de a mobiliza resursele poetice ale sentențiozității este aceea prin care se recurge la definiții. Asta pare să fie o găselniță absolut strălucită în poezia lui Ionuț. A căuta definiții nu este un lucru atât de neobișnuit pentru poezie – mai ales când aceasta se revendică de la înțelepciunea pe care o poate pune în joc sau invoca. Și nici un lucru care să „scârțâie” nu este. Ce e de subliniat este, însă, că acest tip de poezie ori îți iese, ori nu îți iese deloc: culmea e că lui Ionuț îi reușește chiar și în poezia cu rimă. Un banal exemplu: „*viața este zero la puterea doi/ și rămâne zero, nuli suntem și noi*”, „*viața-i radicalul din divinitate/ și rămân doar sfinții fără de păcate*”, „*viața-i printre puncte, o mulțime vidă/ și rămâne moartea... singură, rigidă*”.

*

Frecventarea înțelepciunii. Ionuț Caragea are un simț subtil care intuiește esențialul: Dumnezeu e peste tot și, mai ales, în creația umană care a statornicit virtualul ca lume inteligentă, quasi-naturală (ca să nu spun – de-a dreptul firească). E ca și cum ceea ce creează omul ar fi mai ușor de interpretat în regimul lucrurilor spirituale decât ceea ce creează natura: „*m-am născut pe Google/ am deschis ochii și am privit printr-o fereastră/ către cealaltă lume, căreia, probabil, trebuia să-i spun Mamă*”, „*am murit pe Google/ înconjurat de miliarde de ferestre/ deschise pur și simplu din greșeală/ să nu mai spuneți niciodată că Dumnezeu este orb*”. Nimic nu este întâmplător în această lume spirituală.

Ca și cum diferența dintre suflet și trup ar fi demarcată de la sine, poetul nostru găsește pentru fiecare dintre cele două entități esența și „utilizarea”: sufletul menit să transgreseze trup după trup, iar trupul menit să-și deplângă prea devreme trecere în „istoria mortului” care are același „număr de oaze”, experiind aceeași experiență ca oricare dintre pământeni. Acest trup devine „*același vestigiu al unei vieți mult prea scurte*” – lucru certificat chiar de către prea grosiera materie, înstrăvezită tocmai în „consistentul” schelet. În loc ca materia să se dezorganizeze mai repede ca spiritul, lucrurile se petrec invers. „Trăim după reguli (spirit) și murim fără (același spirit, însă pulverizat). Iată o opinie pesimistă, dar numai în aparență. Schimbându-și „cămașa”, sufletul „de la o moarte la alta” rămâne aici. Numai mortul rămâne „singur pe lumea/ cealaltă”.

Cuvinte cu tâlc sunt spuse iarăși: „*Poezia este o trecere de pietoni/ între viață și moarte*”. Ca și cum toți am aștepta la un semafor pentru a trece de la viață la moarte, iar în timpul necesar pentru această traversare, devenim agenții unui adevăr singular și unic: siguranța că vom trece dincolo, siguranța că vom trece cu bine sau... în siguranță. Cu această certitudine în

suflet suntem condamnați ca tot ce simțim sau adunăm grăbiți și dezinteresați e însăși poezia. Poezia ca o garanție că am fost aici și că avem un loc dincolo: unul rezervat și neîndoielnic. Asta ne dă frâu liber gândurilor tihnite, iar asta poate fi poezia. Sau măcar un fel de a face poezia. Căci semafoarele sunt pretutindeni. Pe toate străduțele inimii noastre...

O metamorfoză teribil de frumoasă declanșează un efect de o rară reverberație: „*dorm/ într-o livadă/ și sunt pământul/ visându-se iarba/ iarba visându-se floare/ floarea visându-se măr*”. Registrul vegetal care încearcă să-și ipostazieze, dintr-o dată, toate formele, devine un referent pentru o verace logică internă subtilă. De la o ipostază la alta, dorința și aspirația sunt regulile viului. Cel mai frumos transfer al pământului către el însuși este reprezentat de către roadele lui (mărul). Transformările reprezintă trepte; treptele reprezintă dovezi ale răbdării timpului; timpul reprezintă ceea ce a fost surpat în existență, pornind de la propria îndreptățire și eficiență.

Orice apropiere reflexivă de taina trupului nu poate rezista în picioare trecând prin „adevărurile” cărnii, venelor sau acelea ale „măduvei roșii a imaginației”. Ceea ce durează peste timp sunt oasele și lor trebuie să ne rugăm să ne ducă „memoria” mai departe: „adevărul aparține doar oaselor”...

Dând gir unor gânduri autentice și hotărâtor-înțelepte, poetul adună rouă de pe inflorescențele înseși ale vieții. Vorbele lui ne merg direct la inimă. Și chiar dacă lucrurile sunt spuse în cuvinte puține, ele alcătuiesc o adevărată lume, un univers poetic distinct: „*și tristețile sunt frumoase aduceri aminte*”. Sau: „*tragedia veritabilă a omului contemporan este discreditarea tragicului prin indiferență*”. Sau: „*întotdeauna căutăm ceea ce ne lipsește/ și renunțăm la ceea ce ne lipsește mai mult*”; „*întotdeauna spunem întotdeauna/ și niciodată nu încercăm/ să fim veșnici*”. Sau: „*nu este drog mai puternic decât creația*”. Opiniile exprimate sunt fulgerătoare, pertinente, la obiect, deschise, cuprinzătoare. Nu de multe ori am văzut atâta înțelepciune adunată în doar câteva cuvinte!...

Și venind vorba despre cuvânt, vom spune: importanța cuvântului (ca entitate de sine stătătoare), ba chiar puterea cuvântului în lumea realității este punctată inedit printr-un artificiu metaforic: cuvântul ar putea avea capacitatea de a îndulci chiar moartea: „*există cuvântul în fața căruia oamenii mor/ fără să plângă, fără să-i doară/ oamenii, pur și simplu, mor*”, „*moartea/ îl ține ascuns în privire*”. Capacitatea cuvântului de a vindeca, inclusiv durerea din sufletul omului aflat în fața morții, este garanția că, prin cuvânt, poetul se apropie de ceea ce am numit frecventarea înțelepciunii...

A iubi fără să-ți deschizi cont la reciprocitate! Să iubești ca și când ai fi total pe cont propriu! A iubi necondiționat! Să ai în fața ochilor nu numai chipul iubitei, ci și pe cel al lui Dumnezeu - care este la izvorul însuși al iubirii, căci creează în fiecare clipă realitatea! Asta înseamnă să mergi direct pe mâna destinului, iar acesta: cât este de schimbător! Îți poate arunca în cale chiar ființa ta cea mai dragă - ce, de data asta, îți împărtășește dragostea -, drept răsplată a fidelității și solidarității cu Dumnezeu (înțeles ca esență a realității înseși): „*totul sau nimic înseamnă/ să lași în urmă tot orgoliul și egoismul/ toată frica și pesimismul/ să alergi după cineva și să i te oferi/ ÎNTRU TOTUL// și chiar dacă vei fi rănit/ să accepți durerea ca pe un dar divin/ pentru că acolo unde nu iubește omul/ iubește Dumnezeu/ și dacă nu renunți niciodată la iubire/ nici Dumnezeu nu renunță la tine/ și îți va da într-un final/ ceea ce meriți*”.

Consolidându-și ideile despre dragoste, autorul nostru îi acordă acesteia valoarea de a îmblânzi sufletul, de a-l face mai frumos, de a reconcilia orice conflict, de a deschide drum din nou prieteniei și omeniei, atunci când ele sunt periclitate - în general, de a construi o lume mai bună și mai demnă de trăit, în care verticalitatea caracterelor sunt bazate pe acel lucru atât de simplu: să împânzești lumea cu dragostea ta...: „*prin femeia pe care o iubesc/ am redescoperit frumusețea tuturor lucrurilor/ pe care încercam să le pun/ în ordinea nefirească a răzbunării/ prin indiferență sau ură/ prin femeia pe care o iubesc/ mi-am recâștigat prietenii/ pe care-i pierdusem vorbind încontinuu/ despre crimele oamenilor/ despre conspirații și tot ce ne face/ mai negri și mai urâți*”.

Într-un poem apare o propoziție extrem de incitantă: „*Dintr-o dată știi care este/ Rolul tuturor amintirilor*”. Absolut copleșitor acest vers. Câți au mai gândit în felul acesta vreodată?! Faptul că totul trebuie să aibă sens, inclusiv trecutul conștiinței, este o chestiune care explică nu numai o poziție tranzitorie ocazională de un gând pasager al poetului, ci o mărturisire de credință și în același timp un crez poetic (sau măcar, exploatat poetic).

Tot aici mai apare, ca un fel de a defini poetul, o trăsătură care, în loc să „apese” asupra poetului, îl umple de noblețe: o presupusă analogie cu nebunul - căci nebunul știe mult mai multe decât omul obișnuit. Legile firii pe care nebunul le întrevește, chiar datorită condiției sale ontologice speciale, devin nu numai cognoscibile pentru acesta, dar și motivul pentru care nebunia poate deveni un lucru tranzitabil (sau măcar demn de tangibilitate).